

คำวินิจฉัยของ นายสุจินดา ยงสุนทร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๕/๒๕๕๕

วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของนายจอห์น อิงภากรณ์ สมาชิกวุฒิสภา กับคณะ ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคหนึ่ง (๑) ว่า ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๓ และมาตรา ๘๘/๗ มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๖ หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริง

ประธานวุฒิสภาได้มีหนังสือด่วนที่สุด ที่ สว ๐๐๐๗/๓๔๕๗ ลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๕ ส่งความเห็นของนายจอห์น อิงภากรณ์ สมาชิกวุฒิสภา กับคณะ รวม ๗๗ คน ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๕๖ หรือไม่ โดยนายจอห์น อิงภากรณ์ กับคณะ ได้เสนอความเห็นต่อประธานวุฒิสภาตามมาตรา ๒๖๒ วรรคหนึ่ง (๑) ของรัฐธรรมนูญ สรุปได้ว่า

๑. มาตรา ๘๘/๓ ของร่างพระราชบัญญัติแรดังกล่าว ซึ่งกำหนดให้การทำเหมืองใต้ดิน ผ่านใต้ดินของที่ดินใดที่มีไซท์ว่าง หากอยู่ในระดับความลึกจากผิวดินไม่เกินหนึ่งร้อยเมตร ผู้ยื่นคำขอประทานบัตรต้องแสดงหลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่า ผู้ขอจะมีสิทธิทำเหมืองในเขตที่ดินนั้นได้ ซึ่งหมายความว่า การทำเหมืองใต้ดินของที่ดินที่บุคคลใดมีกรรมสิทธิ์ หรือมีสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินที่อยู่ในระดับความลึกจากผิวดินเกินหนึ่งร้อยเมตร สามารถกระทำโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดิน และไม่จำเป็นต้องชดใช้แก่เจ้าของที่ดิน เป็นการไม่สอดคล้องกับข้อยกเว้นให้จำกัดสิทธิ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

เนื่องจากการจำกัดสิทธิในที่ดินของบุคคลใดต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง ว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้ และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้”

ดังนั้น การจำกัดสิทธิในทรัพย์สิน หรือสิทธิในที่ดินตามมาตรา ๘๘/๓ ของร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ถือได้ว่าเป็นการยกเลิกแดนแห่งกรรมสิทธิ์ของเจ้าของที่ดินที่ทำกินทั้งเหนือพื้นดินและใต้ดิน ย่อมทำให้ผู้เป็นเจ้าของที่ดินไม่มีสิทธิในการใช้ประโยชน์และจำหน่ายจ่ายโอนในที่ดินของตน อันเป็นสาระสำคัญของสิทธิในที่ดิน

๒. รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง ได้บัญญัติว่า “การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว...” การที่มาตรา ๘๘/๓ ของร่างพระราชบัญญัติแร่ ๑ ระบุให้รายงานวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองใต้ดิน จะต้องได้รับความเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแล้ว ซึ่งหน่วยงานต่างๆ ตามกฎหมายเหล่านั้นไม่มีองค์ประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง เลย ดังนั้น มาตรา ๘๘/๓ ดังกล่าวย่อมขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ

๓. นอกจากนี้ มาตรา ๘๘/๓ ของร่างพระราชบัญญัติแร่ ๑ ซึ่งระบุว่า “กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียจะเริ่มต้นขึ้นภายหลังจากการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ใต้ดินเสร็จสิ้นแล้ว” ยังขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๖ และมาตรา ๕๖ อีกด้วย

คำวินิจฉัย

ประเด็นที่สมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๗๗ คน ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “ผู้ร้อง” ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยมีด้วยกัน ๓ ประเด็นดังนี้

ประเด็นแรกมีอยู่ว่า มาตรา ๘๘/๓ แห่งร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่บัญญัติให้การทำเหมืองใต้ดินในที่ดินใดที่มีไซ้ที่วางในระดับความลึกจากผิวดินเกิน ๑๐๐ เมตร ไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดินหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย นั้น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๘ ประกอบมาตรา ๒๕ หรือไม่

ผู้ร้องอ้างว่าการจำกัดสิทธิในที่ดินตามมาตรา ๘๘/๓ ของร่างพระราชบัญญัติแร่ ๑ ดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นการยกเลิกแดนแห่งกรรมสิทธิ์ของเจ้าของที่ดินที่ทำกินทั้งเหนือพื้นดินและใต้ดิน ย่อมทำให้เจ้าของที่ดินไม่มีสิทธิในการใช้ประโยชน์และจำหน่ายจ่ายโอนที่ดินของตน อันเป็นสาระสำคัญของสิทธิในที่ดิน พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๘ บัญญัติให้การรับรองคุ้มครองสิทธิของบุคคล

ในทรัพย์สิน แต่ในขณะที่เดียวกันก็วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า “ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิดังกล่าวนั้น ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” ข้อความดังกล่าวหมายความว่า สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมถูกจำกัด ขอบเขตได้โดยกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติที่ตราขึ้นโดยรัฐสภา หรือโดยพระราชกำหนดที่มีศักดิ์ เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติ การจำกัดสิทธิดังกล่าวโดยวิธีอื่นจะกระทำมิได้ เป็นที่น่าสังเกตว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ไม่ได้กำหนดวัตถุประสงค์แห่งการจำกัดสิทธิไว้แต่อย่างใด ซึ่งทำให้มาตรา ๔๘ แตกต่าง ไปจากมาตราอื่นๆ ของรัฐธรรมนูญทั้งหมด เช่น มาตรา ๓๖ ว่าด้วยเสรีภาพในการเดินทางและเสรีภาพ ในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร มาตรา ๓๕ ว่าด้วยเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน มาตรา ๕๐ ว่าด้วยเสรีภาพในการประกอบอาชีพ มาตรา ๔๕ ว่าด้วยการจำกัดสิทธิ ในอสังหาริมทรัพย์โดยการเวนคืน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม นอกจากการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินที่รัฐธรรมนูญ บัญญัติให้กระทำมิได้โดย “บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” แล้ว การจำกัดสิทธิดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามหรือ สอดคล้องกับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขทั่วไปที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งครอบคลุมไปถึง การจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ในทุกกรณีอีกด้วย ซึ่งหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขดังกล่าว มีอยู่ว่า ๑) ต้องมีความจำเป็นในการจำกัดสิทธิดังกล่าว และ ๒) จะ “ต้องไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของ สิทธิ” นั้น ด้วย

พิจารณาดูแล้วเห็นว่า มาตรา ๘๘/๓ มีผลที่ปฏิเสธมิได้ว่าเป็นการจำกัดหรือลดรอนแดน แห่งกรรมสิทธิ์ที่ดินโดยกำหนดให้แดนแห่งกรรมสิทธิ์ดังกล่าว แผ่ลึกลงไปใต้ดินเพียง ๑๐๐ เมตร เท่านั้น ทั้งนี้ เท่ากับเป็นการรับรองสิทธิของผู้อื่นที่จะทำเหมืองใต้ดินในบริเวณที่ลึกกว่า ๑๐๐ เมตร แต่การจำกัดแดน แห่งกรรมสิทธิ์หรือขอบเขตแห่งสิทธิเช่นนี้ก็ก็เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงเห็นได้ว่าเป็นการจำกัดสิทธิ ที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขตามที่กล่าวข้างต้นแล้ว

ปัญหาต่อไปก็คือ การจำกัดสิทธิดังกล่าวนี้มีความจำเป็นตามนัยมาตรา ๒๕ ของรัฐธรรมนูญ หรือไม่ ประเด็นนี้เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ มิได้กำหนดวัตถุประสงค์แห่งการจำกัดสิทธิ ในทรัพย์สินไว้แต่อย่างใดดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ฉะนั้น จึงไม่มีเกณฑ์หรือมาตรฐานอันแน่นอนที่จะทำให้ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า การจำกัดสิทธิในกรณีใดหรือในระดับใด หรือด้วยเหตุผลใด นั้น มีความจำเป็นหรือไม่ เพียงไร อย่างไรก็ตาม ในเรื่องนี้จะต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงตามธรรมชาติด้วยว่า แร่ต่างๆ มีอยู่ในลักษณะที่กระจุกกระจายในผืนดินที่กว้างใหญ่ไพศาล การที่จะกำหนดดังเช่นที่ผู้ร้องอ้าง คือ ให้ดำเนินการเวนคืนที่ดินที่จะทำเหมืองใต้ดิน หรือจ่ายค่าทดแทนให้แก่เจ้าของที่ดินเป็นจำนวนมากนั้น อาจจะทำให้การทำเหมืองใต้ดินไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ในขณะที่การแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

เช่น การทำเหมืองใต้ดินในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่ามีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศเป็นอย่างมาก ฉะนั้นจึงเห็นว่าการจำกัดสิทธิดังกล่าวในร่างพระราชบัญญัติแร่ก็น่าจะเป็นไปตามมาตรฐานแห่งความจำเป็นที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕ ของรัฐธรรมนูญแล้ว

ปัญหาสุดท้ายที่จะต้องพิจารณาก็คือ การจำกัดสิทธิตามมาตรา ๘๘/๓ ของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว นั้น เป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญของเจ้าของที่ดินหรือไม่ ร่างพระราชบัญญัติแร่ ฯ ในส่วนที่ ๔ ว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิในอสังหาริมทรัพย์ มาตรา ๘๘/๑๒ พิจารณาแล้วเห็นว่า การจำกัดหรือยกเลิกแดนแห่งกรรมสิทธิ์ในระยะที่ลึกเกินกว่า ๑๐๐ เมตรนั้นมิได้เป็นการจำกัดสิทธิของเจ้าของที่ดินที่จะใช้ประโยชน์ตามปกติจากที่ดินของตนบนหรือเหนือผืนที่ดินหรือที่ลึกลงไปได้ ถึง ๑๐๐ เมตร นอกจากนี้แล้ว และมาตรา ๘๘/๑๓ รวมทั้งมาตรา ๑๓๑/๑ ยังเป็นบทบัญญัติที่ประสิทธิ์ประสาทความคุ้มครองให้แก่เจ้าของที่ดินในระดับที่มากพอที่จะถือได้ว่าสาระสำคัญของเจ้าของที่ดินนั้นไม่ถูกกระทบกระเทือน เช่น การกำหนดให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าการหลุดตัวของพื้นดินในเขตเหมืองแร่ นั้นเกิดจากการทำเหมืองใต้ดิน และในกรณีที่ผู้ทำเหมืองไม่สามารถพิสูจน์เป็นอย่างอื่นได้ ผู้ทำเหมืองใต้ดินและหน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบการทำเหมืองต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในทุกกรณี เป็นต้น

ด้วยเหตุที่กล่าว จึงเห็นว่า มาตรา ๘๘/๓ ไม่มีข้อความใดที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๘๘

ประเด็นที่สองตามคำร้องมีอยู่ว่า มาตรา ๘๘/๓ ของร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มีข้อความใดที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง หรือไม่

มาตรา ๘๘/๓ บัญญัติว่า เมื่อรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินได้รับความเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแล้ว ให้รัฐมนตรีประมวลข้อมูลที่เกี่ยวข้องเข้าสู่กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียเพื่อประกอบการกำหนดเงื่อนไขอันจำเป็นในประทานบัตรต่อไป ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง บัญญัติว่า การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมรวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว

ผู้ร้องโต้แย้งว่า ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีอำนาจพิจารณาให้ความเห็นชอบรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้น

ไม่มีองค์ประกอบตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง กล่าวคือ ไม่มีองค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมเลย จึงเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง กำหนดไว้ในตอนท้ายว่า “ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ซึ่งหมายความว่า จำต้องมีกฎหมายเฉพาะที่กำหนดหลักเกณฑ์และรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับการให้ความเห็นประกอบของผู้แทนองค์กรเอกชน และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาเสียก่อนที่จะให้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง มีผลบังคับใช้ได้อย่างบริบูรณ์และจริงจัง ซึ่งจนถึงขณะนี้ยังไม่มีกรตรากฎหมายดังกล่าวขึ้น ส่วนร่างพระราชบัญญัติแร่ ๑ มาตรา ๘๘/๗ จะเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขและวิธีการเกี่ยวกับการทำเหมืองใต้ดินเป็นการเฉพาะเจาะจง นอกจากนั้นแล้ว มาตรา ๘๘/๗ ของร่างพระราชบัญญัติแร่ ๑ ได้กำหนดให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และรายงานดังกล่าวยังต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ซึ่งต้องประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจำนวน ๘ คน และในจำนวนนี้จะต้องมีผู้แทนจากภาคเอกชนร่วมอยู่ด้วยไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ดังนั้น จึงไม่มีกรณีที่มาตรา ๘๘/๗ จะมีผลเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสองได้ และเมื่อมีการตรากฎหมายขึ้นเพื่ออนุวัติการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ วรรคสอง เมื่อใดแล้ว ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นก็คือ มาตรา ๘๘/๗ จะขัดหรือแย้งกับกฎหมายที่จะได้ตราขึ้นใหม่หรือไม่เท่านั้น

ประเด็นที่สามตามคำร้องมีอยู่ว่า มาตรา ๘๘/๗ ของร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ และมาตรา ๕๖ หรือไม่ ผู้ร้องอ้างว่า ตามมาตรา ๘๘/๗ รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ใต้ดินขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ และมาตรา ๕๖

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ และมาตรา ๕๖ จะมีผลใช้บังคับได้อย่างบริบูรณ์ก็ต่อเมื่อมีการตรากฎหมายขึ้นมานุวัติก่อน ซึ่งกฎหมายดังกล่าวจะต้องกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ซึ่งปัจจุบันยังไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายในลักษณะดังกล่าว ส่วนร่างพระราชบัญญัติแร่ ๑ เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขและวิธีการเกี่ยวกับการทำเหมืองใต้ดินโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นเรื่องต่างหากจากหลักการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ และมาตรา ๕๖ นอกจากนั้นแล้ว ร่างพระราชบัญญัติแร่ ๑ ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้มีส่วนได้เสียในท้องถิ่นที่มีการทำเหมืองแร่ใต้ดิน รวมทั้งการคุ้มครองรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมไว้พอสมควรแก่สภาพการณ์ปัจจุบันแล้ว จึงไม่มีกรณีที่มาตรา ๘๘/๗ จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ และมาตรา ๕๖

ด้วยเหตุผลตามที่กล่าว จึงวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาตรา ๘๘/๓ และมาตรา ๘๘/๓ ไม่มีข้อความใดที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ประกอบมาตรา ๒๕ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๖

นายสุจินดา ยงสุนทร
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ